

Közösségi élet és kulturális turizmus fejlesztés fenntartható építészeti
mintaprojektje egy szigetközi településen

GPS731

Kézirat lezárásának dátuma: 2022. 04. 14.

Tartalom

Bevezetés.....	3
1. Kisbodak	4
1.1. Kisbodak bemutatása.....	4
1.2. Történelme.....	5
1.3. Gazdaság és kereskedelem	5
1.4. Kulturális értékei	7
1.5. Település előnyei és hátrányai	7
2. Község és fogalma.....	8
2.1. Község fogalma	8
2.2. A Községfejlesztés.....	9
3. Turizmus	11
3.1. A turizmus fogalma	11
3.2. A turizmus alanyi oldala (kereslet)	12
3.3. Trendek.....	15
3.4. A turizmus tárgyi oldala (kínálat)	16
3.5. Falusi turizmus	17
4. Terv bemutatása	19
4.1. Építészeti terv	19
4.1.1. Helyszín bemutatása, jelenlegi állapotának bemutatása.....	19
4.1.2. Tervezés:	20
4.1.3. Fenntarthatóság:	24
4.1.4. Kialakítandó funkciók	24
4.2. Községi és turizmusi tervek	25
5. Kérdőív elemzése.....	31
6. Záró gondolatok	36
Referencia lista	37

Bevezetés

A vidék és vidéki élet napjainkban újra nagy hangsúlyt kapott. Az elmúlt évek során megvalósult vidékfejlesztési programok lehetővé tették a kisebb települések számára azt, hogy megtartsák lakosaikat így csökkentve az elvándorlást, ezzel is megelőzve a kistelepülések elnéptelenedését. Az ilyen „előregedett” községek és faluk újra élettel telnek meg, ezáltal újabb közösségek alakulnak ki és a meglévők alakulna át. A közösségfejlesztés mellett fontos tényező még a turizmus is, amely ezeknek köszönhetően szárnyait tudja bontani és bekapcsolódhat a vidékfejlesztés témakörébe.

Dolgozatunk elméleti megalapozása a fenntartható építészet és a közösségfejlesztés elméleti szakirodalmának ötvözésén alapul. Ehhez segítséget nyújtottak számunkra egyetemi szakjainkon szerzett ismereteink, a közösségszervezés és a belső építészet, melyeket a munka során sikeresen tudtunk összehangolni. Mintaprojektünk helyszíne egy szigetközi kistelepülésen, Kisbodakon található, funkcióját veszített és erősen amortizálódott étterem épület, és a hozzá tartozó nagy méretű telek. Fejlesztési elképzelésünk a közösségi élet és falusi turizmus fellendítésére irányul, építészeti és közösség szervezési aspektusokból. Egy olyan vidékfejlesztési lehetőséget dolgoztunk ki, amely bármely más településen is megvalósítható a helyi kulturális értékekhez igazodva. A projekt építészeti része igazodik a falusi miliőhöz, annak építészeti értékeit modern közegbe helyezve. A tervezett többfunkciós turisztikai objektum számos lehetőséget kínál az itt megszálló vendégek számára ahhoz, hogy a falusi életről közvetlen tapasztalatokat szerezzenek. Olyan kulturális programokkal töltjük meg a tervezett tereket, amelyek igazodnak az adott település hagyományaihoz és helyi értékeihez (népi ételek, alapanyagok, kézműves tevékenységek, programok), ezzel is támogatva és fenntartva a helyi népi kultúrát. Mintaprojektünk tervezése során arra törekedtünk, hogy megtaláljuk az egyensúlyt a turizmus és a csendes falusi élet között, továbbá a népi építészet elemei és a modern építészet adta lehetőségek között.

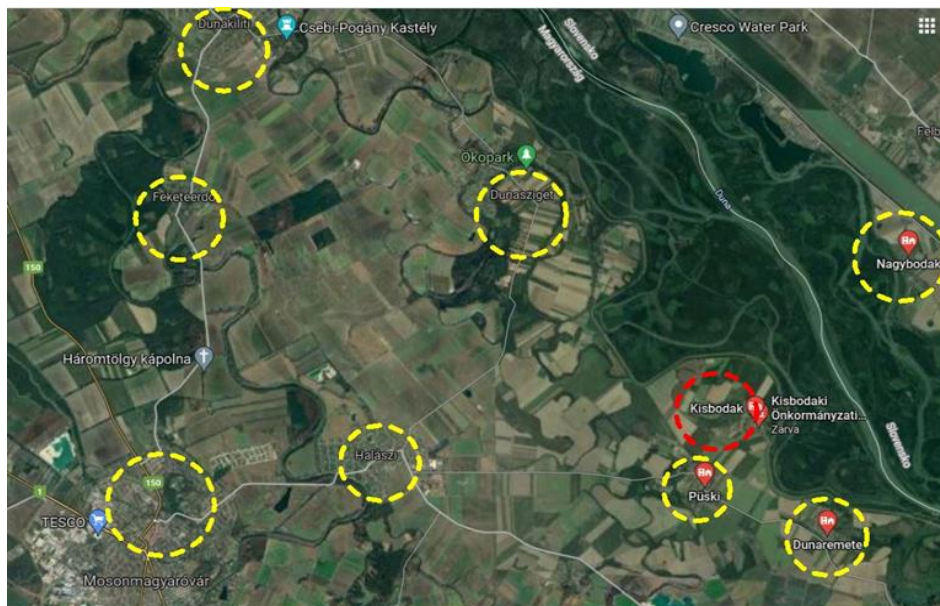
Dolgozatunk felépítése a következő. Először ismertetjük Kisbodakot, annak történetét, kulturális értékeit és jelenlegi helyzetét. (2.) Ezután bemutatjuk a közösség fogalmát és alapjait, amelyet az évek során már sokan megfogalmaztak és definiáltak. (3.) A következő fejezetben a turizmus témakörét járjuk körbe, azon belül is kiemelve a falusi turizmus fogalmát, összetételét és elemeit. (4.) Az ezt követő fejezetben tervünk bemutatása következik, amely során a vidékfejlesztési projekttervünk építészeti, közösség szervezési és turisztikai oldalait mutatjuk

be ezen egységekre bontva. (5.) Projektünk megalapozásaképp készített kérdőívünk kielemezése és értékelése következik, amelyet 2021. november 28-tól 2021. december 5-ig töltött ki 69 kisbodaki lakos. (6.) Végezetül összegezzük projekttervünk eredményeit.

1. Kisbodak

1.1. Kisbodak bemutatása

A település Északnyugat-Magyarországon fekszik (1. ábra), Győr-Moson-Sopron megyében, Kisalföldön, Szigetköz szívében, az egyik Duna ág ölelésében. Kisbodak visszafogottan, de jókedvűen köszönti az odalátogatókat, mely egy zsáktelepülés, nincs átmenő forgalom. A Duna ágrendszere melletti árvízvédelmi töltés határolja körbe és a folyó túlszéljén már Szlovákia található.

1. ábra. Kisbodak elhelyezkedése.
(Forrás: Google térkép alapján készített saját ábra)

Adottságait tekintve a község egy rendezett falu, felújított portákkal és körülbelül 380 főt számláló lakossággal. A maga családias, nyugalmas hangulata csalogató az emberek számára. A kisebb faluközpontot egy közel 30 éve épült templom, az újjáépített harangláb és egy modern kultúrház hármasa alkotja. Kisebb távolságra található a Szent Kristóf Híd, továbbá a ladikkikötő, amely a vízi és szárazföldi túraútvonalak induló, megálló és érkezőhelye is egyben. A falu szívében találhatóak a Kis-utcai tavak, melyek szintén gyönyörűen gondozottak és amik lehetőséget kínálnak a falu lakói számára horgászatra, pihenésre, és kisebb falubeli rendezvények megszervezésére is. A falu egyik híres néprajzi hagyatéka a Szentendrei Szabadtéri Néprajzi

Múzeumban is megépített boglyakemencék, melyekben egykor a falu lakói sütötték a kenyereket. Ezen kemencéket 7 éve ismét megépítették, így ismét a falunak tesznek jó szolgálatot (Timaffy, 1975)

Az itt lakó gyermekes családok számára óvoda és általános iskolai lehetőségek, a település alacsony lélekszáma miatt, nem állnak rendelkezésre, így ezen szolgáltatásokat a szomszédos településeken vehetik igénybe (Darnózseli, Halászi, Lipót). Legközelebbi középiskolák is Győrben vagy Mosonmagyaróváron találhatóak, így ingázás jellemzi az oktatást (Szabó, 2018).

A falu településszerkezete és telekosztása, lehetővé teszi udvar és kert kialakítását. Ahogyan régen, úgy egészen napjainkig elterjedt a földművelés, gyümölcsöskert kialakítása, állattartás Kisbodakon, azzal a különbséggel, hogy régen ezen tevékenységekből is meg tudtak élni a falubéliek. (Cybo, 2022)

1.2. Történelme

A település történetét tekintve kimondható, hogy Kisbodak nem a középkortól egységesen fejlődő település, hanem az idők során többször újratelepítették. Ezt a falut földművesek tették lakhatóvá azzal, hogy a bozótos, erdős, vízjárta területeket művelhetővé tették, mely az 1850-es évekig organikus fejlődésű, és kettős magvú település volt. Továbbá a dunai árvizek többször alakították, változtatták az aktuális helyét.

1954 egy fontos dátum volt a falu történelmében, ugyanis az akkori árvíz átszakította a gátat és elárasztotta, majd elpusztította ezzel a házak nagyrészét. Ezt követően az árvízvédelmi töltést megerősítették, koronaszintjét pedig megemelték. A katasztrófa után újraépítették a települést, azonban egy új településszerkezettel, a régiből pedig keveset megőrizve. Az új településszöveteket a természetföldrajzi adottságok, illetve a mindenkori közlekedési útvonalak vonalvezetése határozta meg. Az árvíz pusztításaiból tanulva, a magasabban fekvő területekre települt a falu és a 80'-as évektől északi, illetve nyugati irányban főleg szalagtelkes elosztással és fésűs beépítéssel fejlődött tovább. A 90'-es évektől új lakóterületeket hoztak létre a község dél és dél-keleti részein, napjainkban pedig észak, észak-nyugat irányba próbál terjeszkedni a falu. (Szabó, 2018)

1.3. Gazdaság és kereskedelem

Kisbodakon jelenleg nincs működő iparvállalat, illetve mezőgazdasági cég sem. Az egyetlen gazdasági és kereskedelmi forrás a víziturizmus, mely jelenleg a kemping és a 2 darab vendégház üzemeltetésével működik. Az elmúlt 5 év során a településhez köthető víziturizmus egyre nagyobb népszerűségnek örvend, így egyre többen választják Kisbodakot üdülés céljából.

Több vízi program (2. ábra) és gyermek tábor került megrendezésre, mely szintén vonzó az idelátogató emberek számára.

A községben az alapvető szolgáltatások találhatóak meg, mint a vegyesbolt orvosi rendelő, könyvtár, közösségi ház és Önkormányzat, minden más a szomszédos településeken áll rendelkezésre. A faluban jelenleg az önkormányzaton és a kisebb vállalkozókon kívül nincs más munkalehetőség, így a közeli városok jelentenek erre megoldást a település lakói számára.

2. ábra: Esthajnalcsillag Kemping Nyílt nap 2015.
(Forrás: Esthajnalcsillag Kemping weboldal)

1.4. Kulturális értékei

Az itt élő emberek szeretnek Kisbodakon élni, gyakran kirándulnak a Duna ágrendszeri között kialakult túraútvonalakon, vízi túráznak vagy a falu szívében lévő tavaknál horgásznak és töltenek el minőségi időt. Szigetköz egyik jelentős értékét a népszokások és hagyományok adják, melyből Kisbodak is bővelkedik. Utóbbiakból érdemes megemlíteni a Balázs-jarást, pünkösdi királyjárást, A szent Család- járást, Betlehemezést, Aprószentek- járást, illetve a ma is élő lakodalmas szokásokat. Ami pedig a falubéli szokásokat illeti, elterjedt volt régebben a kemencében sült pék termékek készítése (3. ábra), fűzfavesszőből kosár és más tárgyak fonása, a kukoricamorzsolás kézzel, tollfosztás, melyekből párnákat és dunyhákat készítettek, továbbá gazdák borázmestersége is üztek. A fentebb felsorolt szokások és hagyományok elárulják, hogy a falu közösségi élete aktív és egész évben egyre több megrendezésre kerülő program színesíti azt, melyben a kemping is részt vesz.

3. ábra. Kisbodaki boglyakemencék.
(Forrás: szigetkozituzismus.hu)

1.5. Település előnyei és hátrányai

Kisbodak elhelyezkedését tekintve páratlan természeti környezetben helyezkedik el. A füves puszták, szántóföldek, erdők és a Duna ágrendszere mesés természete öleli körbe a falut. Ezen hatások miatt nyugalomra és csendre lel az, aki itt él vagy ellátogat ide. Felfedezheti Szigetköz színes állat és növényvilágát, illetve a Duna ágain is evezhet, csónakázhat. A Duna ágai között elhelyezkedő erdő pedig izgalmas túraútvonalakat nyújtanak az emberek számára. A kis lélekszám miatt családi és összetartó közösséget rejt maga mögött, akik tárt karokkal várják az idelátogatókat. Azonban a falura a csendes turizmus jellemző, tehát vendégeket csak

korlátozott számban fogad, hogy ne vesszen el a település varázsa. Fejlesztések tekintetében az utóbbi 5 évben egyre több kulturális programmal bővült a falu kínálata, melyek közül hármat a vízi turizmus fejlesztése érdekében hoztak létre, a többit pedig az általános közösségi élet fejlesztése céljából. Tavaly megnyitották a Vízi kultúrházat is, mely egyben foglal magában Túravezető iskolát, kiállító termet és szálláshelyet. Idén várhatóan egy rendezvénytér is megépítésre kerül, a Vizi kulturális események megtartása céljából.

A település hátrányaként megemlíthető a zsákfalú mivolta, hisz így alacsony az átmenő forgalom száma, ennek következtében egy fel nem fedezett ékszerdoboznak tekinthetjük Kisbodakot. Továbbá méretéből adódóan nincs megfelelően kiépült infrastruktúra (óvoda, iskola, étterem, posta stb.), emellett kevés munkalehetőséget kínál az itt élők számára, így a falu lakói ingázásra kényszerülnek a környékbeli városokba. Korábbi években két vendéglátó egység is üzemelt a településen, ezek közül az egyik a falu központjában helyezkedett el, azonban napjainkban mindkettő bezárt. Ezen helyek nagy űrt hagytak maguk után a helybeliek közösségi életében, ezek biztosítottak helyszínt a találkozásra, kapcsolatok ápolására, továbbá régen a bállok is itt kerültek megrendezésre. Az éttermek bezárása a turizmusra is nagy hatást gyakorol, hisz a turisták számára a kempingben lévő büfé az egyetlen élelmiszerforrás, amely csak az alapvető büfé jellegű ételeket képes biztosítani (ropi, szendvics, kávé). A település szálláslehetőségei a kemping mellett jelenleg 2 vendégház, melyek befogadószáma kevés az egyre növekedő turistaforgalmat tekintve, emellett kiszorulnak azok, akik magasabb szolgáltatási igényekre vágynak.

2. Közösség és fogalma

2.1. Közösség fogalma

A mai felgyorsult világban egyre többen érezzük úgy, hogy nem vagyunk képesek megbirkózni a ránk nehezedő feladatokkal és kihívásokkal, szükségünk van a másokkal való együttműködésre, érzelmi támogatásra és segítségére. Hiányát érezzük a modern kor társadalmát megelőző életformának, amikor az értékalapú helyi közösségek összefogva segítették közösségük tagjait. Fontos a közös értékrend, érdeklődés, hisz ez visz bennünket egy társaságba, ahol akkor tudunk megmaradni, ha tagjai hasonló normákkal rendelkeznek. Mivel az ember társas lény, így a közösségek elengedhetetlen szerepet töltenek be az emberi életben. Számos megfogalmazást találhatunk a közösség szó értelmezéséről, több szemszögből való megközelítéssel. Csányi Vilmos humánetológus ekképpen vélekedik: „az embernek, mint fajnak nagy evolúciós újítása a közösség kifejlődése. Nem az egyének versenye a döntő az emberi evolúcióban, hanem

a közösségeké” (Csányi, 2005, idézi Bozsó, Kávai és Szirmai, 2018, 38. o.). A „köz” kifejezés először Etelköz szóban jelenik meg, ami az első közösségeinkhez is köthető. A Magyar Etimológiai Szótár szerint ez a szavunk ősi finnugor eredetű, melynek jelentése: test közepe, közép-pont.

A szociológia szakirodalmában közel száz közösség-definícióval találhatjuk szembe magunkat. Ezeknek akadnak közös elemeik, amelyek a fogalom lényegét ragadják meg: kapcsolat, életmódbeli hasonlóságok, érdeklődés azonossága. (Nistor, 2010, idézi Bozsó, Kávai és Szirmai, 2018, 38. o.) A közös érdeklődés, világnézet és értékrend elengedhetetlen kellék ahhoz, hogy közösséget építsenek ki az emberek. Ahogy a régi közismert mondás is tartja: „Hasonló a hasonló szereti.” („Similis simile gaudet.”). Így az emberek igyekeznek olyan személyekkel körül venni magukat, akikben vannak olyan pontok, amikhez kapcsolódni tudnak. Ez lehet egy hobbi, a zenei ízlés, a sport, a munka, a vallás és még rengeteg más tényező. Ebből kifolyólag számos közösség jött létre az évek alatt, s ezek folyamatos fejlődésben vannak. Napjainkban a közösségek átalakulásával ezeket 3 fő csoportra oszthatjuk fel: *hivatásrendi, vallási és szabad-idős közösségek*.

A közösség leggyakrabban előforduló 3 megközelítése (Willmott 1986; Lee és Newby 1983; Crow és Allen 1994, idézi Simándi és Benkei, 2018)

1. Hely, lokalitás: a közösség földrajzi vonatkozása, környezete, szomszédsága
2. Érdeklődés szerint: a személyiséghez fűződő elemek – identitás, vallás, hivatás, foglalkozás, szexuális orientáció, etnikai hovatartozás stb.
3. Lelki, szellemi közösség: egy adott helyhez, csoporthoz vagy gondolatvilághoz való kötődés

2.2. A Közösségfejlesztés

A közösségfejlesztés fő alapelve a helyi közösségek megerősítése, továbbá a közösséghez és a társadalomhoz tartozás elősegítése. Abban az esetben beszélhetünk közösségfejlesztésről, ha a tagok, a közösségi intézmények fejlesztik magukat, tehát nem a közösségfejlesztő tevékenykedik, hanem maga a közösség építkezik. Akkor működik jól egy fejlesztés, mikor a közösségfejlesztő munka képessé teszi az egyént és a közösséget arra, hogy cselekedjen. Kijelenthetjük, hogy a „képessé tétel” a közösségfejlesztés egyik alappillére. Ennek a folyamatnak a végső célja az, hogy mindenki tartozzon valahová, valakihez vagy valakikhez. (Vercseg, 2020)

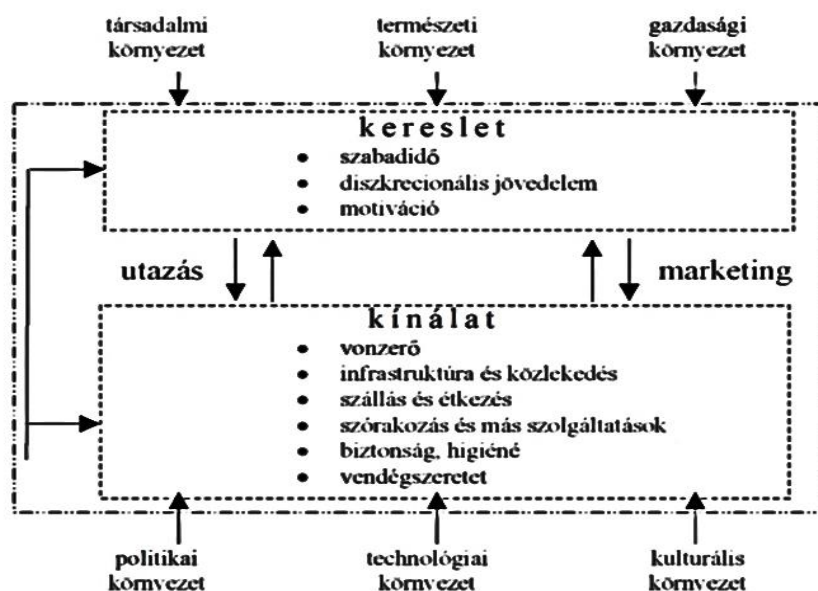
A magyar közösségfejlesztésben alkalmazott 7 fázis (Varga és Vercseg, 1998):

1. *Új mozgások létrehozása:* Ez a lakosság és szervezeteinek bevonását jelenti: az érintett körzet megszervezését, a kapcsolatfelvételt, majd a kommunikáció kereteinek kialakítását.
2. *A helyzet feltárása:* Ez a fázis társadalmi-gazdasági diagnózis létrehozása, melynek felállításában a közösség nem-szakember tagjai is aktív szerepet vállalnak. A legfontosabb a közösség önmagáról való tudásának feltárása és a problémák azonosítása, de fontosak a helytörténeti, településszociológiai, statisztika, valamint a szakterületi és fejlesztési anyagok feltárása, s e tudás közösségi használatba vétele is.
3. *A közösség véleményének, késztetéseinek és cselekvési potenciáljának feltárása és a problémák mellé rendelése:* A folyamatot nem a szervező/fejlesztő, hanem – szükség esetén, az ő segítségével – a közösség maga végzi.
4. *A feltáruló feladatok közös rangsorolása, a problémamegoldó folyamatok tervezése, a cselekvési terv és az önsegítő projektek készítése.*
5. *„Intézményépítés”,* azaz új szokások és szervezetek életre segítése a helyi közösségben, új közösségi szervezetek megalakulása, képzések, a cselekvéshez szükséges attitűd kialakítása és a technikák elsajátítása, különböző helyi tevékenységek (projektek) beindulása, információs rendszer kialakítása, a nyilvánosság fórumainak létrehozása. A nyilvánosság érdeklődésének felkeltése, PR tevékenység. Az önszervező folyamatok életben tartása, segítése.
6. *A partnerek megkeresése és aktivizálása:* kapcsolatszervezés, hálózatépítés a helyi, országos és nemzetközi szervezetek között, konfliktuskezelés, érdekérvényesítés.
7. *A munka koordinálása,* az esetleg elakadó megvalósítások tovább lendítése, a megvalósult folyamatok értékelésének és a tovább lépés tervezésének segítése, szakmai segítségnyújtás a lokális társadalomfejlesztés szellemi infrastruktúrájának megteremtésében, a döntéshozók és a jogalkotás befolyásolása. Közösségszervező munkája.

3. Turizmus

3.1. A turizmus fogalma

A meghatározások és definíciók az évek során sokszínűek lettek, a fogalmi megközelítések változatosak, azonban alap elemei nagy hasonlóságot mutatnak. Rendszerelméleti megközelítésen belül a turizmust alanyi és tárgyi (keresleti és kínálati) oldalra bonthatjuk (4. ábra). A turizmus alatt egyfelől az ember olyan helyváltoztatását és tevékenységét értjük, amely során az állandó életvitelén és munkarendjén kívül helyezkedik el, legyen annak bármilyen indítéka vagy időtartama. Továbbá az ezzel kapcsolatban felmerülő igények kielégítésére szolgáló anyagi-, technikai és szervezeti feltételek, valamint szolgáltatások együttese. (Lengyel, 2001, idézi Simándi és Benkei, 2018)

4. ábra. A turizmus rendszere és környezete.
(Forrás: Lengyel 1992)

A Turisztikai Világszervezet (UNWTO) Hágai Nyilatkozata szerint: „a turizmus magában foglalja a személyek lakó- és munkahelyen kívüli minden szabad helyváltoztatását – beleértve az egynapos kirándulást is – valamint az azokból eredő szükségletek kielégítésére létrehozott szolgáltatásokat”. (UNWTO, 2008) Az újabb meghatározások kitérnek a turistaélmény fontosságára is, nem hagyják azt figyelmen kívül. Ez alapján Michalkó (2008) a környezetváltozást az élményszerzéssel állítja párba, mialatt különböző szolgáltatásokat is igénybe veszünk.

Hazánkban elterjedt kifejezések a turizmus, a turista, emellett az idegenforgalom is, amely a német „Fremdenverkehr” szó szerinti fordítása. Az utóbbit számos turisztikai szakember pejoratívnak vél a benne lévő „idege” szó miatt, hisz magának a turizmusnak a szemléletével ellentmond. (Lengyel, 2001, idéz Simándi és Benkei, 2018)

Kiránduló és turista közti különbséget is meghatározott Lengyel (2001, idéz Simándi és Benkei, 2018), miszerint a kiránduló az, aki 24 óránál kevesebb időt tölt el az adott helyen (szálláslehetőséggel nem él), a turista az a személy, aki legalább 24 órát egy vendégéjszakával eltölt, és utazásának nem célja a jövedelemszerzés. A különbségek ellenére mindkét kategóriát (kiránduló és turista) a „látogatók” halmazába sorolhatjuk.

A turizmus rendszerére és az utazási döntésekre néhány példa környezeti elem tekintetében, melyek hatást és visszahatást gyakorolnak ezekre (Lengyel, 2001, idéz Simándi és Benkei, 2018):

- *Gazdasági környezet:* Általános gazdasági színvonala a küldő és fogadó országnak, továbbá a kereslet nagysága, a kínálat minősége és összetétele.
- *Politikai környezet:* Politikailag stabilitást mutasson az érkező turisták számára, ezzel is biztonságérzetet adva számukra.
- *Társadalmi környezet:* Társadalmi státusz megismerése (jóléti társadalom, fogyasztói társadalom, információs társadalom stb.)
- *Kulturális környezet:* A fogadó és az érkező országok kulturális színvonala.
- *Természeti környezet:* A természetes vonzerők megismerése, emellett a természet turizmus kizsákmányolásának megelőzése (környezetszennyezés, zajszenyezés stb.).

3.2. A turizmus alanyi oldala (kereslet)

Ezen témakörbe tartoznak bele azon egy vagy többnapos események, amelyek az egyén mindennapi környezetén és munkahelyén kívül helyezkedik el. Ezeket az eseményeket két fő csoportra oszthatjuk fel: *szabadidős turizmus* és *hivatásos turizmus*.

A szabadidős turizmus körébe tartozik bele a szórakozás, pihenés, természetjárás, kulturálódás, városnézés, rokonok, barátok, ismerősök meglátogatása. Továbbá a táborozás, kulturális vagy sportrendezvény meglátogatása, események meglátogatása, fesztiválok, vallási úti cél, hobbi gyakorlása stb. A szabadidős turizmus alanyi oldalának keresletét meghatározza a motiváció, a szabadidő és a szabad rendelkezésű jövedelem. Ezen három tényező szoros kapcsolatban áll egymással.

Az utazási motivációkat legtöbb esetben a Maslow-féle szükséglet-hierarchy (5. ábra) elmélettel kapcsolják össze, hisz Maslow elmélete szerint létezik egy hierarchia a

szükségeinknek. Elképzelése szerint az alsó rétegekben elhelyezkedő szükségleteinket legalább részben ki kell elégítenünk ahhoz, hogy a felette elhelyezkedő szinteken lévő szükségleteink meghatározóvá váljanak. Az egyént motiválhatja egyszerre több szükséglet is.

Maslow-féle szükséglet	Utazási motívum	Referenciák a turisztikai szakirodalomból
Esztétikai	Szellemi bekapcsolódás	A szépség értékelése Környezet Hit Pl.: vallási turizmus
Tudni és megérteni	Ismeretszerzés	Kulturális érdeklődés új iránt Szellemi bekapcsolódás Pl.: kulturális turizmus
Önmegvalósítás	Legyünk tisztában igazi természetünkkel	Önfelfedezés és értékelés Belső vágyak kielégítése Pl.: hobbiturizmus
Megbecsülés	Státusz elérése	Saját teljesítmények megbecsülése Fontosságunk elismerése Tekintély Társadalmi elismerés Személyes fejlődés Pl.: hivatásturizmus
Valahová tartozás (társadalmi tőke)	Szeretet	Családi együttlét Rokoni kapcsolatok ápolása Társaság Társadalmi kapcsolatok ápolása Gyökerek keresése Pl.: rokonlátogató utak

Biztonság	Biztonság	Egészség Regeneráció Prevenció Pl.: egészségturizmus
Fiziológia	Kikapcsolódás	Menekülés Kikapcsolódás Feszültség levezetése Pl.: tengerparti turizmus

5. ábra: Maslow-féle szükségletpiramis az utazási motivációk tükrében
(Forrás: Simándi Szilvia – Benkei-Kovács Béla módosítása Lengyel 2001)

Nem tartozik a turizmus alanyi oldalához az ingázók, határ menti dolgozók, más településen tanulók és dolgozók. Azon személyek sem, akik 12 hónapnál hosszabb ideig a meglátogatott helyen tartózkodnak. Továbbá azon személyek sem, akik 12 hónapnál rövidebb ideig tartózkodnak vendégmunkás, idénymunkás emellett sem a nomádok, vándorok, menekültek. (Lengyel, 2001, idéz Simándi és Benkei, 2018)

A turistákat több kategóriára oszthatjuk fel (6. ábra), amelyek sajátos jellemzőket viselnek magukon. A turistatípusok szorosan kapcsolódnak a kiváltott turizmusfajtákhoz.

Turistatípus	Kiváltott turizmusfajta	Jellemzők
hitgyakorlat, vallási kötelezettségeinek eleget tevő „turista”	vallási, zarándokturizmus	vallási, szakrális műemlékek meglátogatása, hitvilághoz kapcsolódó eseményeke – rendezvényeken való részvétel
tanulni vágyó, világot látni vágyó turista	ismeretszerző turizmus, kulturális turizmus	az idegen világ megismerése, annak hangulatát, érzéseit, kultúráját
múlt hagyományai iránt érdeklődő turista	falusi turizmus, örökségturizmus	gasztronómia, népszokások, néphagyományok stb.
rendezvényturista	rendezvényturizmus, fesztiválturizmus	rendezvényeken, fesztiválokon való részvétel

élményt kereső turista	élményturizmus	távolság, vállalkozó kedv, változatosság, szórakozás stb.
természet turista	ökoturizmus, természetturizmus	erdőjárás, túrák, kempingezés stb.
kalandkereső turista	eseményturizmus, kalandturizmus, katasztrófaturizmus	A típus: csak korlátozottan kalandvágyó B típus: igazi kalandokra vágyik, akár testi épségét és életét kockára téve C típus: katasztrófa helyszínek megismerése

6. ábra: Turistatípusok.
(Forrás: Simándi és Benkei 2018 szerkesztése Fekete 2007 alapján)

3.3. Trendek

Korunk meghatározó irányát képezik a trendek, amelyek folyamatosan változnak és alakulnak át. Az épp aktuális irányvonallal számos szolgáltatás igyekszik felvenni a lépést, ez alól a turizmus sem kivétel.

Változatosabb fogyasztói magatartás kezd jellemzővé válni, amik által új igények születnek, ilyen példaképp egzotikus - különleges úticélok, kivételes természeti vagy kulturális értékkel rendelkező desztinációk. Megnövekedett az igény az olyan magas minőségű ember alkotta elemek iránt, mint a tematikus parkok, kiállítások, programok stb. Továbbá a felgyorsult világunknak köszönhetően napjainkban az emberek olyan nyaralásra vágnak, ahol intenzíven kikapcsolódhatnak és a pénzükért a lehető legtöbb élményt kapják. Az elmúlt pár év covid helyzete miatt előtérbe került a kiszámíthatóság is, mint fontos momentum.

Egyre több helyen kerül középpontba a „vissza a gyökerekhez” szemlélet, ami által a turisták előszeretettel keresik fel azon helyeket, ahol elődeik tradicionális szokásaival találkozhatnak. A turizmuson belül létrejött trendek által új turisztikai területek jönnek létre, a meglévők fejlődnek és terjeszkednek. Emellett nő az igény a helyi kultúrák megismerésére és a gasztronómiára. (Inskeep 2000, idéz Simándi és Benkei, 2018)

Az egészségtudatosság egyre nagyobb hangsúlyt kap, melyet a mai trendek még jobban megerősítenek. A szabadidő minőségi, aktív eltöltésének lehetősége a turizmusban fontos

szerepet játszik, egyre nő a kereslet az ilyen típusú létesítmények iránt. Egyre több turista igyekszik egészségi állapotát megőrizni és javítani, ez okból kifolyólag az ilyen helyek egyre nagyobb népszerűségnek örvendenek. A hagyományokhoz, avagy gyökerekhez való visszanyúlásnak köszönhetően nagy az érdeklődés a hagyományos, természetes alapanyagú gyógymódok iránt (pl.: gyógyfürdők, gyógynövény lelőhelyek) (Inskeep 2000, idéz Simándi és Benkei, 2018)

3.4. A turizmus tárgyi oldala (kínálat)

Ezen témakörbe azon szolgáltatások az összességét soroljuk, melyeket a turisták általában egymáshoz kapcsolódóan vesznek igénybe. A turista élményét ezen összetevők együttese határozza meg. A turisztikai termékeket 4 lényegi összetevő alkotja:

- vonzerő – attraction
- megközelítés – access
- elszállásolás – accommodation
- hozzáállás – attitude

A vonzerőt a kínálat alapjaként is tekinthetjük, amivel a turista érdeklődést felkelthetjük. Ennek két kategóriáját különböztetjük meg: *természetes* és *ember alkotta* vonzerő (7. ábra).

Természetes	Ember alkotta
víz (tenger, folyó, tó)	Népművészet
hegyek és hó	Gasztronómia
természeti ritkaságok	Tematikus parkok, helyek
nemzeti parkok, vadrezervátumok	Szórakozás
stb.	stb.

7. ábra: Természetes és ember alkotta vonzerő példák.
(Forrás: Simándi és Benkei, 2018 táblázata Lengyel 2001 módosítva)

Az ember alkotta vonzerő kategórián belül egy lokális közösség esetében a helyi hagyományok megismerése és feltárása, információk gyűjtése a közösség hagyományairól és ünnepeiről. (Arapovics és Vercseg 2017, idéz Simándi és Benkei, 2018) Ezen tevékenységeket 3 részre bonthatjuk:

- a. Az év jeles napjaihoz (naptári vagy egyházi) kapcsolódó hagyományok, közösségi tevékenységek, szokások, ünnepi rítusok (pl.: Anna-napi bálók)

- b. A mezőgazdasági időszakokhoz kapcsolódó események, természeti ünnepek
pl.: farsangi multság, szüreti multság)
- c. A sajátos, a településhez köthető események (pl.: történelmi esemény emlékei)

A turisztikai vonzerőt számos tényező képes befolyásolni. Ezen tényezők képesek a turisták döntéshozatalát befolyásolni és módosítani azt. A kényelem nagy szerepet játszik a döntéshozatalban, hisz a legtöbb turista igyekszik jól megközelíthető, igényes helyet találni. A befolyásoló tényezők a következők:

- Közlekedés (megközelíthetőség és annak eszközlehetőségei)
- Szállás (kapacitás, fekvés)
- Étkezés (étkezési lehetőségek)
- Kultúra, sport és egyéb kikapcsolódási lehetőségek
- Higiénia
- Vendégszeretet (fogadóterület turistaszeretete)

3.5. Falusi turizmus

A folyamatosan gyorsuló világunkban egyre növekvő népszerűségnek örvendenek a vidéki, kis településen fellelhető turisztikai helyek. A vidék és annak csendes mivolta a városi emberek számára tökéletes kikapcsolódási lehetőség, kiszakadhatnak a nagyvárosok nyüzsgő forgatagából.

A falusi turizmus alapvető kínálati elemei közé sorolhatjuk a hagyományőrzés, a népművészet, a helyi termékek elkészítésébe való bekapcsolódást. Ezek a programok lehetőséget kínálnak arra, hogy a turisták megismerhessék a falusi életet és annak élményeit. Ezen hagyományőrző tematikus helyek a hozzájuk köthető eseményekkel, hagyományokkal és szokásokkal képesek vendégeiket különleges élményben részesíteni.

A falusi turizmus jellemzői (Falusi turizmus tájékoztató alapján 2007, idéz Simándi és Benkei, 2018)

- helyi, kistérségi vonzerőkön alapul
- a vendéglátó és a vendég legtöbb esetben egy portán lakik
- a turista a házas, családi, a helyi hagyományok és szokások részesévé válhat
- a helyi munkalehetőség számát növeli a helyi lakosok számára
- megnő az érdeklődés és ezáltal a kereslet a helyi termékek, természeti értékek iránt

- a helyi kultúrát közvetíti a vendég felé, ezáltal azok ápolva és fenntartva maradnak
- egy komplett turisztikai szolgáltatás rendszer alakulhat ki
- nem tömegturizmus, ezáltal fenntartható és nem rombolja a helyi értékeket
- a falusi turizmus együttesen kínálja a falusi életstílust, a helyi hagyományokat és szokásokat, emellett a mezőgazdaság adta lehetőségeket

A falusi turizmus lehetséges kapcsolódásait a kulturális turizmushoz Simándi és Benkei, 2018
idéz Horváth (1999, 69) alapján:

- A falusi életmód, a természetes környezet, a népi kultúra, népzene, népviselet, néphagyományok megismerése.
- Ismerkedés a különös hozzáértést igénylő falusi elfoglaltságokkal (disznóölés, kenyérsütés, kecskefejés, lekvárfőzés stb.).
- Ismerkedés a vidéki magyaros ízekkel; gasztronómiai „bemutató foglalkozások” az étel- és italkészítésben, tanácskozás, receptírás stb.
- Ismerkedés a település és a térség kulturális, történelmi értékeivel, nevezetességeivel

A falusi turizmushoz szorosan kapcsolódik a gasztronómia, amely magában foglalja a helyi hagyományos alapanyagokat, ízvilágot és készítési módot. A gasztronómiaturizmus az elmúlt években szintén egyre nagyobb népszerűségnek örvend, a trendivé vált „vissza a gyökerekhez” stílusnak köszönhetően. Ennek köszönhetően egyes településeket ételekkel kötünk össze, ezzel is egy plusz ismertető jeget adva a helynek (pl.: Baja – bajai halászlé). A *falusi vendégasztal szolgáltatás* egy olyan házi élelmiszerekhez és gasztronómiai hagyományokhoz kapcsolódó esemény, amely az így előállított saját készítményeket értékesíti alkalomszerűen napi 16 fő részére. Ezek elkészítésére saját alapanyagot és a helyi kistermelőktől vásárolt alapanyagokat használják fel.

Segítheti a turizmust a helyiek szaktudása, nyelvtudása, továbbá az, ha a hagyományok és szokások beépíthetők a kínálatba. Meghatározó továbbá a fogadó közösség vendégszeretete, a turistákhoz kapcsolódó attitűd.

4. Terv bemutatása

4.1. Építészeti terv

4.1.1. Helyszín bemutatása, jelenlegi állapotának bemutatása

A tervezési helyszínnek egy olyan területet szükséges kijelölni, mely elérhető közelségben van a falu lakosai számára egész évben, illetve a kempingből érkező turisták számára is könnyen megközelíthető távolságban helyezkedik el. Továbbá településszövetileg is tudjon illeszkedni a falu rendszerébe. A megfelelő telek/telek keresésénél ezeket a szempontokat vettük fő irányul. Tovább segítette az ideális terület megtalálását az a tény, hogy jelenleg Kisbodakon kevés az üres építési telek, ezért előnyösnek gondoltuk olyan meglévő, üresen hagyott épület átalakítását/ felújítását/ bővítését, mely az évek során magára hagyatottá vált. Ezért, úgy véltük, megfelelő lenne a régi, falu szívében üresen álló vendéglő felújítása és bővítése. Illetve a mellette és mögötte álló üres építési telek megfelelő lehet az üdülőházak és egyéb kiegészítő funkciók kialakítására (8. ábra).

8. ábra: Jelenlegi helyszín, Kisbodak.
(Forrás: Saját készítésű helyszíni fotó)

Megközelítésük a falu központja felől, a Szabadság utcán lehetséges, mellyel szemben található a falu parkja és nagyjából 2-3 perc gyalogos távolságra a Községi ház és Harangláb. Ez a megközelítési pont főleg a falusi emberek részére, illetve a panzióba érkezők részére van kialakítva. A Kis-utcai tavak is maximum 5 perc gyalogos távolságot jelentenek. A vegyes bolt és buszmegállót is szintén ennyi időbe telik gyalogosan megközelíteni, mely vonal egyben a faluból kivezető egyetlen útszakaszra kapcsolódik rá. A terület hátulsó oldala pedig a Béke utca felől érhető el, mely út az Esthajnalcsillag kempinghez vezet, ezáltal az ott pihenő emberek

részére is elérhető távolságban lenne a vendéglő és panzió. Továbbá az akcióterületen lévő emberek könnyebben megközelíthetik a kerékpár és kenu kölcsönzőt a kempingben, illetve rövidebb útvonalon juthatnak ki a csónak kikötőbe és a Szent Kristóf hídhöz, ahonnan csodás túraútvonalak vezetnek az erdőbe, további Duna ágakhoz. Végül a más településről kenuval, kajakkal, motorcsónakkal érkező emberek a kikötőben megállva el tudnak menni a vendéglőbe gyakorlatilag viszonylag gyorsan.

A tervezési helyszín kapcsolatot tudna teremteni a falu kül- és belterülete között, beilleszkedve így a településszövetbe, melyet a tervezési programban fejtek ki. (9.ábra)

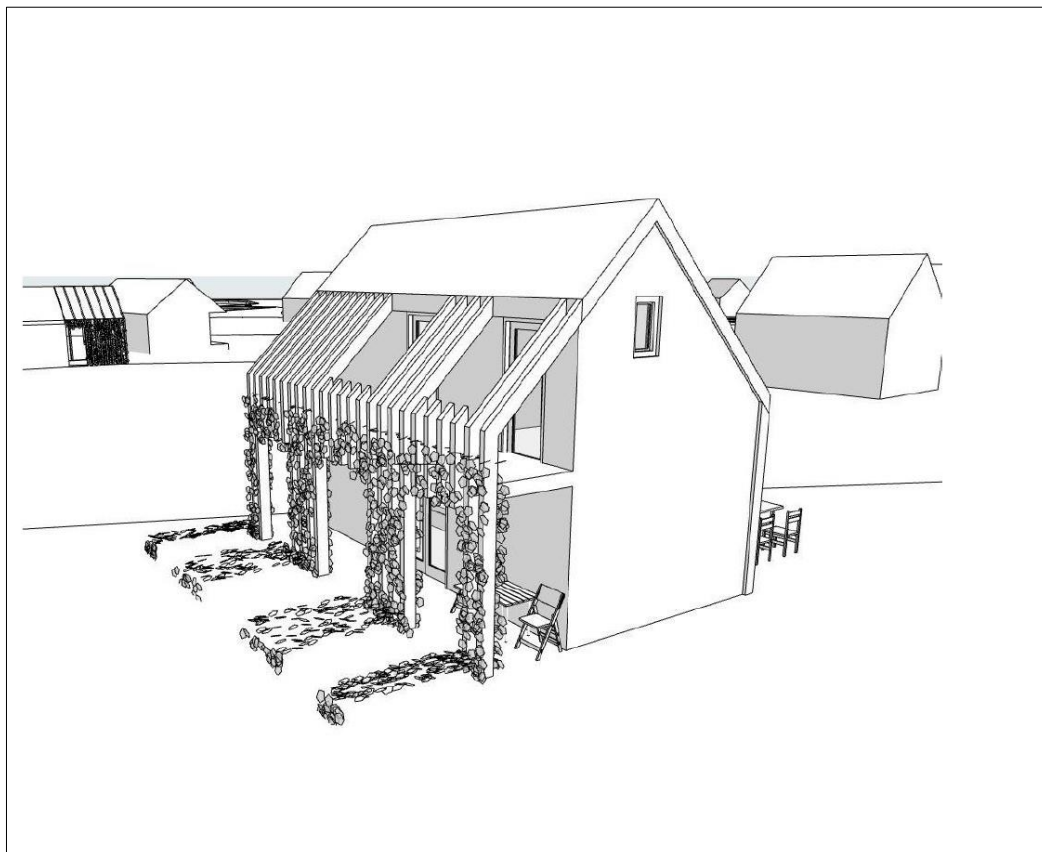
9. ábra: Megközelíthetőségi szerkezet.
(Forrás: Google térkép alapján saját szerkesztés)

4.1.2. Tervezés:

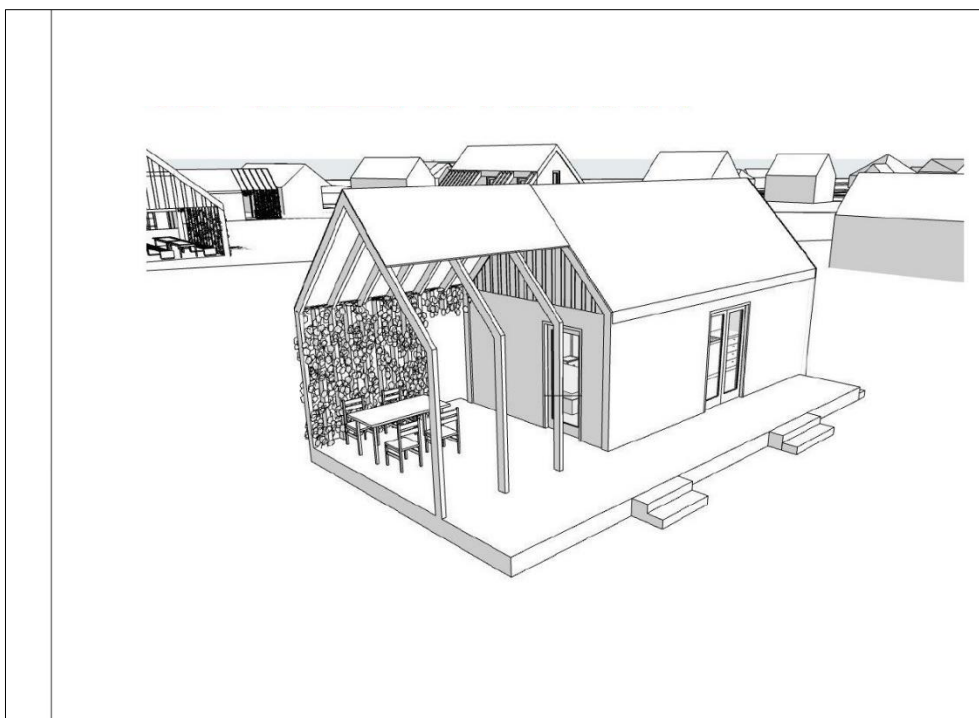
Célcsoport a falu közössége, a kempingből, illetve a panzióba érkező turisták. Kisbodak belterületén, a meglévő vendéglő felújítása, bővítése kiegészítő funkciókkal és panzió tervezése a cél, parkolókkal, illetve egy foglalkoztató épülettel. A panzió több kisebb üdülőházból állna, szállás és tisztálkodási lehetőséggel, napi háromszori étkeztetés pedig a vendéglő egységben kerülne megoldásra. A vendéglő befogadó képességét illetően, a benti fűtött, fedett részen 25-30 fő, míg a teraszos részen pedig maximum 40 fő befogadására alkalmas, ezért együttesen maximum 70 főt képes ellátni. Az üdülőházakból 4 tervezendő a telekre, amelyből kettő háztípus kerülne kialakításra.

Az első típus: 2-2 fő befogadására képes, ez alkalma pároknak, egyedülállók számára és ez 2 különálló épületben foglalna helyet (10. ábra).

A második típus: 4 fős csoportok vagy családok számára alkalmas különálló üdülőhelység, amelyből 2 kerülne lehelyezésre (11. ábra).

10. ábra: Kétszer két fős üdülőegység tervezet.
(Forrás: Saját szerkesztésű 3D ábra)

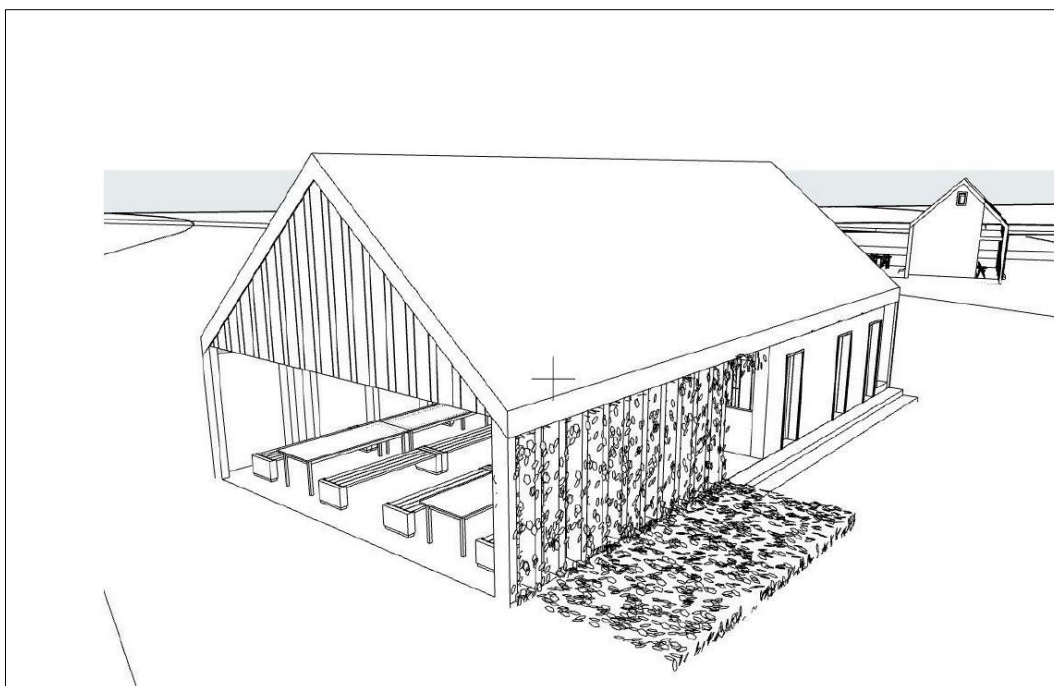

11. ábra: Négy fős üdülőegység tervezet.
(Forrás: Saját szerkesztésű 3D ábra)

A konyhók mellett további kettő 2 személyes sátorozásra alkalmas hely is kialakításra kerül, arra az esetre, ha a vendégek többen érkeznének. Személyre szabhatósága leginkább a középkorosztály, családoso k igényeinek felelne meg főként, de a falu adottságai, szolgáltatásai mindenki számára elérhetőek lennének. A tervezendő parkolók számát az üdülőházak mennyisége alapján kerül megtervezésre.

A vendéglő és panzió, szállás és étkeztetés mellett azonban más szolgáltatásokat is adna az ide érkező vendégek számára, melyek részére terek kialakítása elengedhetetlen. Szükség lenne egy olyan kemencékkel ellátott térre, mely péktermékek készítésének bemutatására, kézműves foglalkozásoknak, szokások bemutatásának adna teret. Továbbá tervezendő a hátsó telken lévő, turisták részére fenntartott gyümölcsös és lekvárfőző helyiség. Illetve szükség lenne a helyiek kézműves élelmiszer és tárgyi termékeit forgalmazó kisebb üzletre is.

A vendéglő mellett a helyi üzlet, kézműves foglalkozások elérhetőek lesznek a kempingben lévő emberek, táborban lévő gyerekek részére is. Nyitottabbá válik a tervezési terület és kapcsolatot teremt a kempingben lévő emberekkel és a falu lakó között. Ezért egy gyalogos járda elhelyezése is szükséges a területen az átáramló forgalom részére. A korábban említésre került parkoló csak az üdülő emberek részére lenne fenntartva, mely csak turista szezonra vonatkozik. Az év többi hónapjában a falu lakosai használnák az fedett-nyitott épületet (12ábra).

12. ábra: Községi tér tervezet.
(Forrás: Saját készítésű 3D ábra)

Fontos építészeti koncepció, hogy a vendéglő visszaadja a hiteles népi építészet elemeit, ugyanakkor egy modern köntösben tálalva azt. A parkoló és közösségi épület mellett helyez kapna egy zöld terület, mely nyáron időnként a szigetköz Szatyor vásárnak adna otthont.

További tervezési koncepció, hogy a beépítés illeszkedjen a meglévő településszerkezetbe, tehát azok funkcionális elhelyezkedését kövesse le.

13. ábra: Kisbodak településszerkezete.
(Forrás: Google térkép alapján készült saját ábra)

A 10. ábrán megfigyelhető, hogy a lakóépületek a telek elejében találhatóak, a melléképületekben tárolók, és egyéb mellékhelyiségek kapnak helyet. Az udvaron pedig szabad elhelyezkedésben itt-ott tároló, raktár épületek lelhető fel. Ebből a településszerkezetből adódik a beépítési koncepció, mely azt takarja magában, hogy több kert és gyümölcsös kerül kialakításra, melyekbe beleintegráljuk az üdülőkunyhókat. Ezen telepítés célja, hogy a megszálló vendég testközelből érezhesse a természetet, a növényeket, melyekből szedhet is magának. A közösségi kertek, veteményes, fűszer-, gyógynövény- és levendula kertekből tevődnek össze, melyeket bármelyik ideérkező vendég is gondozhatja.

4.1.3. Fenntarthatóság:

Tervezési koncepció még, hogy anyaghasználatban is egy fenntartható épületeket hozzunk létre, vagyis az átalakítandó étteremből kinyert építőanyagokat újbóli felhasználásra kerülne a többi épülethez. Az újonnan építendő házakat lábakra, talajcsavarokra állítjuk, ezzel elkerülve a földmunkát és minimalizálva az ökológiai lábnyomot, azon túl, hogy fenntartható és környezetbarát anyagokból épülne.

4.1.4. Kialakítandó funkciók

Vendéglő:

- fedett-zárt vendégtér
- fedett-nyitott teraszos vendégtér
- konyha, tálaló
- fehér, fekete mosogató
- élelmiszer raktár
- hűtő kamra
- hulladéktároló
- személyzeti mosdó
- mosdó a vendégek részére
- gépészeti helyiség

Panzió-üdülőházak:

- recepció helyiség
- előtér/épület

- 2 db hálószoza / épület
- 1 fürdőszoba és mosdó / épület
- 1 kisebb kültéri terasz / épület
- kisebb gyümölcsös és földművelő hely

Kiegészítő funkciók:

- közösségi tér, min. 1 db kemencével – kézműves foglalkozások, helyi szokások bemutatása
- lekvárfőző helyiség
- raktár
- fedett-nyitott üdülő közösségi tér
- baromfi ól + kisebb udvar
- gyümölcsös
- fűszernövény kert
- gyógynövény kert
- levendula kert
- parkolóban raktár

4.2. Községi és turizmusi tervek

Projektünk két alappillére az építészeti terek és a közösségi funkciók kialakítása, s ezeknek a kettősét egy falusi turizmus fejlesztési terveként bemutatni. Egy meglévő községnek kialakult hagyományai és szokásai vannak, amelyeket félve őriznek és ápolnak, így tervünk kidolgozásakor ügyeltünk arra, hogy ennek értékébe kárt ne okozzunk. Törekedtünk egy olyan egyensúly megtalálására, amely mindkét fél számára elégedettséget okoz, mind a település lakóinak, mind a turisták számára.

Kisbodak egy kis község, ahol a lakosok mai napig szívükön viselik elődeik hagyományait és szokásait. Kutatásunk során összegeztük a település éves programtervezetét és ehhez igazodva alakítjuk ki üdülőegységünk programkínálatát. Ezek az események lehetőséget adnak a vendégek számára arra, hogy betekintést kaphassanak a falusi életbe, annak hagyományaiba és szokásaiba. Ezzel is támogatva és fenntartva azokat. A falusi turizmus jellemzőit (4.5. fejezet) szemünk előtt tartva elemeztük végig Kisbodak adottságait és számításba vettük lehetőségeinket.

Helyszín:

A falusi turizmus jellemzői közül elsőnek a helymeghatározással kezdtük. A helyi, kistérségi vonzereje Kisbodaknak az elhelyezkedéséből adódóan a táj. A folyó közelsége, az érintetlen (ipari, gazdasági beavatkozás mentes) természet remek lehetőséget kínál a vízi- és erdei túrázásra, horgászatra és erdőjárásra. Ez a csendes környezet remek kikapcsolódási lehetőséget biztosít azok számára, akik a nagyváros forgatagából akarnak kiszakadni. Ez a projektünk egyik programkínálata lenne, ezzel is olyan szabadtéri lehetőséget tudunk kínálni, amely sokak érdeklődést felkelti.

Program elemek:

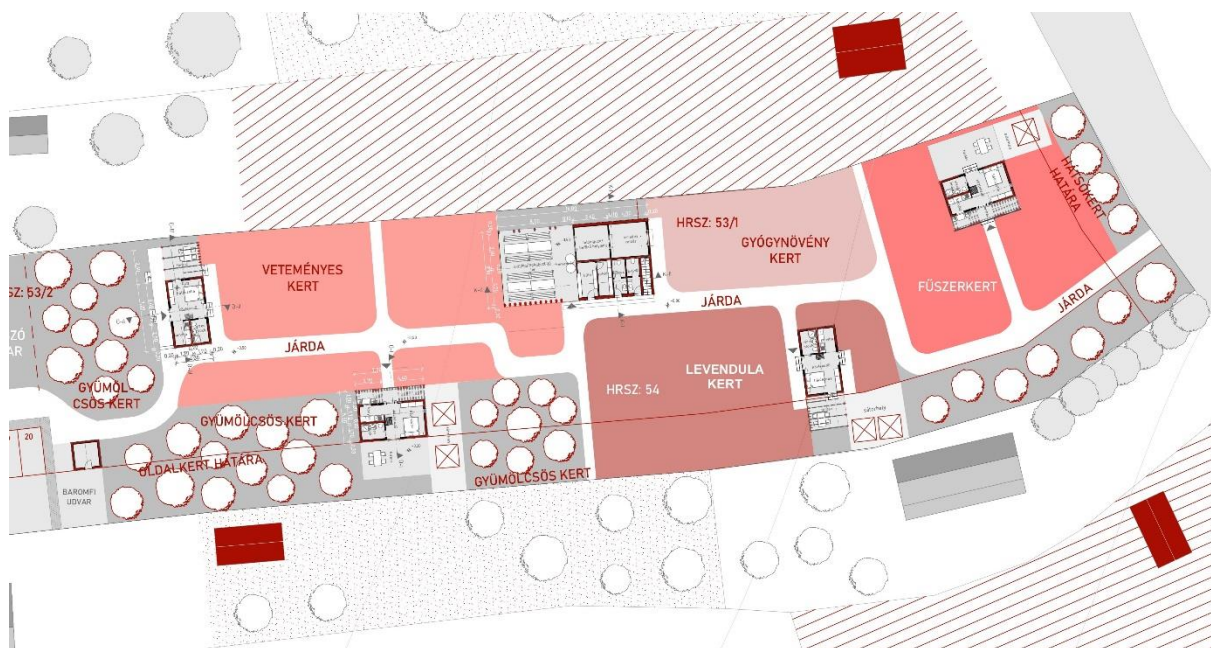
A következő pontban a hagyományokat, szokásokat és a gasztronómiát vettük szemügyre. A település lakói híresei a vendégszeretetükről, nyitottak és befogadók. A településen a mai napig igyekeznek a népi kultúránkhoz tartozó hagyományainkat és szokásainkat ápolni, így olyanok is fennmaradtak, amelyek más településeken már régen kihaltak (pl.: legényavatás). A gasztronómia terén pedig olyan szigetközi ételeket készítenek a mai napig, ami a térségre jellemző: halételek (ecetes hal), túrós csusza és a langalló. A kulturális értékek a tervünk programkínálatának egyik fő alkotóeleme. Az építészeti tervezés során kialakított közösségi teret (12. ábra) olyan eseményeknek biztosítana helyszínt, amin a helyi közösség tagjai és az üdülő vendégek is részesei lehetnek. Ezzel is közelebb hozva a helyieket a turistákkal, akik így jobban belelátanak Kisbodak közösségi életébe. Programkínálatunk felépítésekor figyelembe vettük a település hagyományait és szokásait időrendi vonatkozásban, ezzel is igazodva mindig az aktuális eseményekhez. Projektünk ezáltal becsatlakozna a helyi közösség életébe, ezen felül saját eseményeivel is színesíti azt. A 14. ábrán látható Kisbodak 2021 évi programjainak összesítése fekete színnel írva. Ebből is jól látszik, hogy átlagban havi 2 programmal szolgál a település lakosai számára, ami egy nagy pozitívum.

Kisbodak programok – 2021-es év

JANUÁR 12 – DON KANYAR MEGEMLEKEZÉS
FEBRUÁR 18 – GYEREK FARSANG
FEBRUÁR 26 – BATYUS BÁL
MÁRCIUS 15 – NEMZETI ÜNNEPI MEGEMLEKEZÉS
MÁRCIUS 26 – TAVASZI NAGYTAKARÍTÁS
ÁPRILIS 11 – MAGYAR KÖLTÉSNET NAPJA
MÁJUS 1 – MAJÁLIS KISBODAKON
MÁJUS 29 – GYERMEK ÉS CSALÁDI NAP
JÚNIUS 15 – CSERESZNYE SZÜRETI NAP
JÚNIUS 26 – DUNA NAP
JÚNIUS 27 – KISBODAKI BÚCSÚ (MÁR NINCS)
JÚNIUS 29 – MEGGY SZÜRETI NAP
JÚLIUS 3 – KISBODAKI KORZÓ (ZENÉS RENDEZVÉNY)
JÚLIUS 10 – KISBODAKI KORZÓ (ZENÉS RENDEZVÉNY)
JÚLIUS 17 – KAJSI BARACK SZÜRETI NAP
JÚLIUS 15 – MEGEMLEKEZÉS AZ 1954-ES ÁRVÍZRŐL, ÉS ÁTSZAKÍTOTT GÁTRÓL
JÚLIUS 24 – SZENT KRISTÓF NAP
AUGUSZTUS 7 – KEMENCE NAP
SZEPTEMBER 4 – NYÁRBÚCSÚZTATÓ
SZEPTEMBER 18 – KAJAKÉPÍTÉS – VÍZI KULTÚRÁLIS NAP
SZEPTEMBER 25 – ALMA, SZILVA, KÖRTE SZÜRETI NAP
OKTÓBER 16 – NYÍLT NÉPZENEI NAP – DUDAZENE KISBODAKON
OKTÓBER 23 – NEMZETI ÜNNEP
OKTÓBER 30 – TÖKFARAGÁS
NOVEMBER 18 – KARÁCSONYI BÜTYKÖLDE
NOVEMBER 28 – ADVENTI JÓTÉKONYSÁGI RENDEZVÉNY
DECEMBER 6 – MIKULÁS
DECEMBER 12 – ADVENTI JÓTÉKONYSÁGI RENDEZVÉNY
DECEMBER 24 – KÖZÖS ÉNEKLÉS KISBODAK UTCÁIN
DECEMBER 24 – BETLEHEMI PÁSZTORJÁTÉK
DECEMBER 27 – APRÓSZENTEK JÁRÁS

14. ábra: Kisbodak 2021-es programterve módosítva.
(Forrás: Saját készítésű ábra)

Ezekbe az eseményekbe csatlakozik be üdülőhelységünk saját programjaival. A piros betűvel írt eseményeket szerveznék és bonyolítanák le, amelyek kapcsolódnak az általunk kialakított közösségi kertekhez. Az ott termő gyümölcsfák szüretelésén a vendégek és helybeliek egyaránt részt vehetnek, együtt osztozhatnak a betakarítás élményén és az így begyűjtött termésen, majd ezt a szüreti napot egy közös bográcsozással zárhatják az üdülő területén. Ez egy olyan programlehetőség a városi turisták számára, ahol megtapasztalhatják a vidéki élet munkáját és örömeit, emellett olyan gyümölcsöket és zöldségeket fogyaszthatnak és vihetnek haza magukkal, amiknek termesztésében ők is részt vettek. Ez az „alkotási” öröm a közösségi kertek művelésében, szüretelésében is visszaköszön, hisz ott is a rengeteg zöldség, gyógynövény és levendula mind azt célt szolgálja, hogy vendégeink egy kis szeletet kapjanak a falusi életből.

15. ábra: Projektterület kerti funkciói.
(Forrás: Saját készítésű ábra)

Ahogy a 15. ábrán jól látható, az üdülőegységek a kertek között helyezkednek el, ezzel is megadva a természetközelséget, a vidéki életstílust átadva. A gyógynövényes kert adta természeti kincseknek feldolgozási lehetőségét is kínálja a már korábban említett közösségi tér, oly formában, hogy ott szárítóhelységek kerültek kialakításra. Így lehetősége van az idelátogatóknak az általunk leszedett gyógynövényeket tartósítani és megismerni annak jótékony felhasználási lehetőségeit. Ezáltal betekintést kaphatnak a népi gyógyászatba és annak rejtelmeibe.

A szüreti programokon túl a helyi hagyományokat is beépítettük kínálatunkba. A szezonális események üdülőhelyünkön is megjelenének, ezzel tematikus nyaralási lehetőséget adva a turisták számára. A nyaralási szezon kezdetétől a végéig ezek az események kísérik bennünket. Ezzel szoros kapcsolatban áll a gasztronómia, hisz azon túl, hogy éttermünkben lehetőséget

biztosítunk a hagyományos szigetközi ételek megízlelésére, el is készíthetnek ezek közül párat. Kisbodakon nagy hagyománya van a kemence használatának, így saját maguk állíthatnak elő péktermékeket (pl.: langalló és kenyér) a helyi kemencéinek segítségével. Ebben a helyi pék lenne a segítségükre, aki ilyen foglalkozást tartana az üdülő vendégek számára. Ezen felül lekvár főzésbe is bekapcsolódhatnak, amit az épp szezonális gyümölcsökből készítenek a szüret után. Igyekeztünk a tevékenységeket úgy kialakítani, hogy az élményszerzésen túl, új ismereteket szerezzenek az idelátogatók és az alkotás örömeivel gazdagodhassanak. Megakartuk mutatni nekik, hogy a vidéki élet miért is olyan magával ragadó.

Turizmus:

A maximálisan 16 fő befogadására alkalmas üdülőházak nem engedik a tömegturizmus kialakulását, ez által egy fenntartató formát képes létrehozni. A falusiak számára fontos, hogy az eddig megszokott környezetüket ne bolygassák meg, így a „csendes turizmus” megvalósítása volt a cél.

Az új üdülőhely nyitott a helyiek, a turisták és a kirándulók számára egyaránt. Szoros kapcsolatban áll az Esthajnalcsillag Kempinggel is, hisz az ide érkező vízitúrázók lehetőséget kapnak arra, hogy ne csak átutazzanak Kisbodakon, hanem megismerhessék azáltal, hogy becsatlakozunk a projekterületünkhöz egy úttal. Itt lesz lehetőségük az étteremben ebédelni, a közösségi kertekben sétálni és kikapcsolódni, megismerkedniük a helyiekkel és az épp zajló programokba becsatlakozniuk.

Kisbodaki tervezési területünk remek helyszínt biztosít a *szabadidős turizmus* (4.2. fejezet) számára, hisz ennek témakörébe tartozik a szórakozás, a pihenés, a természetjárás, a táborozás és a kulturálódás, amik mind szerepelnek programterveinkben. Az utazási motivációk közül a Maslow-féle szükségletábra alapján (5. ábra) a fiziológiai témakör elemei illenek bele koncepciónkba, hisz ez a kikapcsolódásról, a feszültség levezetéséről szól, amit teljes mértékbe kínálni tudunk turistáink számára.

Az ide érkező turistákat két kategóriába is besorolhatjuk a 6. ábra alapján. Elsősorban a *múlt hagyományai iránt érdeklődők* körébe, hisz ezen téma kedvelőit a falusi turizmus és az örökségturizmus kiváltott turizmusfajtába illenek, akiket motivál a gasztronómia, népszokások és néphagyományok. Ezen programokat biztosítja számukra az általunk készített programtervezet. A másik besorolási kategória az élmény kereső turista, akik az élményturizmus adta lehetőségeket keresik. Őket a szórakozás, tapasztalatszerzés és valami újnak a megismerése vonzza. A közösségi kertek és események, továbbá a természet adta lehetőségek színes palettát képeznek ezen igények teljesítésére.

A turizmus kínálata szerint (4.3. fejezet) a turisztikai termékeket 4 lényegi összetevő alkotja, amelyeket Kisbodakra vetítve vizsgáltunk meg. *Vonzerő (attraction)* szempontjából a kulturális értékei (hagyományok, szokások, nép ételek) kiemelkedőnek, hisz már korábban említésre került, hogy számos olyan értékkel rendelkeznek, amelyek a legtöbb településről már kihaltak. Emellett a természeti adottságai, a folyó és erdő kínálta lehetőségek remek programokat kínálnak. (7. ábra) *Megközelítés (access)* tekintetében a falu 2 irányból elérhető, továbbá a tervezett plusz bekötő úttal a kemping is elérhető lesz a tervezési területről gyalogos forgalom számára. Az *elszállásolást (accommodation)* eddig 1 vendégház látta el, amiknek a kapacitása 5 fő, emellett a falutól kívül elhelyezkedő kemping 5 faházzal rendelkezik, amelyekbe 4-4 fő (összesen 20 fő) elszállásolását tudják megoldani. Ezek a számok nem alacsonyok, de ha figyelembe vesszük, hogy a kempingben nyaranta táborokat szerveznek és az azon résztvevők számára biztosítanak szállást, akkor a turisták elszállásolási esélye nagymértékbe lecsökken. Ezért érezzük szükségét projektünknek, hisz az általunk tervezett üdülőházak további 16 fő befogadását teszik lehetővé. A helyiek *hozzállása (attitude)* a negyedik eleme a turisztikai összetevőknek. A falu lakói nyitottak és vendégszeretőek, ezáltal az idelátogató turisták egy barátságos közösséggel találkozhatnak.

A helyiek számára hasznot úgy adna a projekttervünk által létrejött fejlesztés, hogy a funkciók üzemeltetése munkalehetőséget biztosítana számukra. Továbbá az általuk készített kézműves termékeik részére kialakításra kerülne egy üzlethelyiség (pl.: élelmiszer, szappan, csipke-termékek stb.), mely egész évben működne a falu lakosai részére is. Emellett az általuk termelt zöldség, gyümölcs és egyéb élelmiszer kerülne felhasználásra a vendéglő konyhájában, ezzel is olyan alapanyagok kerülnének feldolgozásra, amelyeket helyben termeltek. Ezzel is környezet-tudatosabb (kevesebb beszállítás kevesebb benzin és károsanyag kibocsátás) és fenntarthatóbb kört alakítanánk ki. A helyi kistermelők plusz bevétellel számolhatnak az étterem részéről azaz, hogy az ő termékeik felvásárlásával készíti el fogásait, emellett a turisták számára is vonzó kínálat az, hogy helyben termelt alapanyagokból készülnek ételeik.

Trendek:

A trendek nagyban meghatározzák az éppen aktuális keresletet, ebbe beleértve a turizmusét is. Egyre nagyobb népszerűsége tehet szert a „vissza a gyökerekhez” szemlélet (4.2.1. fejezet), ami által a falusi turizmus is hangot kapott. A különleges úticélok, természeti vagy kulturális értékekkel rendelkező települések előtérbe kerültek. Kisbodak ebből a szempontból kiemelkedőnek tekinthetjük, hisz ezen két alapelemből kettő a rendelkezésre áll. A természet érintetlen, hisz ipari vagy nagy mezőgazdasági tevékenységen nem működnek itt, ezzel megmaradt annak

érintetlensége. Az erők remek lehetőséget biztosítanak a turisták számára arra, hogy eredi túrákon vegyenek részt. A település szélén található folyó és csónakház pedig a víziturizmusnak ad teret, ahol kajakkal vagy csónakkal járhatja be az ember a vízi világot és fedezheti azt fel. Fontosnak éreztük ezeket a tervünkbe bevonni, így a tervezés során olyan út is kialakításra került sor, amely a kempinget összeköti a tervezési területünkkel. Ezáltal a víziturizmus résztvevőit bevezetve a faluba.

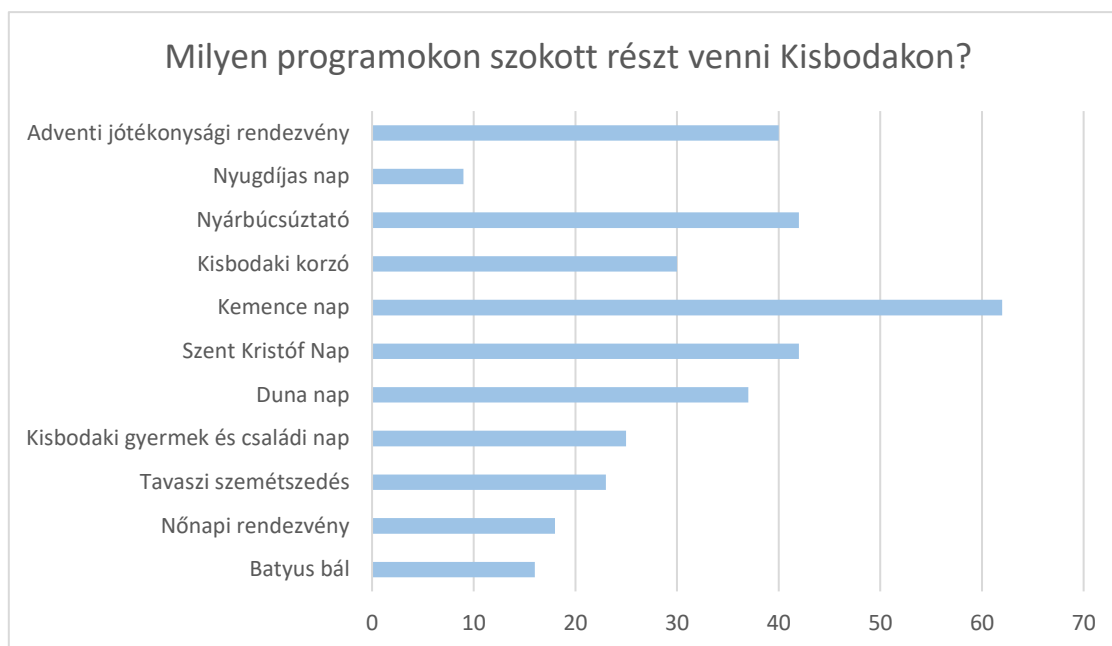
5. Kérdőív elemzése

Projektünk megalapozásaképp egy kérdőívet készítettünk Kisbodak lakosai számára, mely során az ő véleményükre voltunk kíváncsiak tervünket illetően. Fontos volt számunkra megismerni igényeiket, a turizmushoz való viszonyulásukat és azt, hogy számukra milyen értékek fontosak. A kérdőívet 2021. november 28-tól 2021. december 5-ig 69 kisbodaki lakos töltöttek ki online formában, amely tartalmazott felelet választós és vélemény kifejtős pontokat egyaránt. Kutatásunk az alábbi 8 kérdést tartalmazta:

1. Milyen programokon szokott részt venni Kisbodakon?
2. Mennyire elégedett a jelenlegi közösségi élettel a településen?
3. Véleménye szerint szükség van egy új közösségi színtérre? (pl.: vendéglátóhely, rendezvényter stb.)
4. Ön szerint szükséges Kisbodak turizmusát fejleszteni?
5. Ha igen, akkor miért? Kérem fejtse ki véleményét!
6. Ön szerint elegendő szálláshellyel rendelkezik Kisbodak?
7. Melyik szálláslehetőséget venné igénybe a településen?
8. Ha van javaslata/véleménye Kisbodak fejlesztésével kapcsolatban, itt kifejtheti gondolatait.

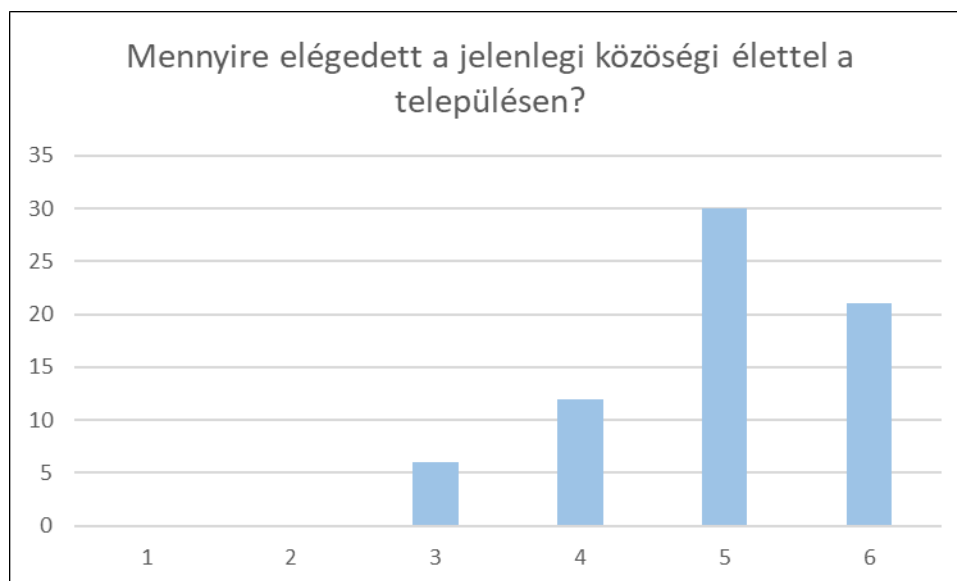
A korábbi fejezetek során említésre került Kisbodak 2021 évi programfüzete (14. ábra), amely alapul szolgált az itt felsorolt választási lehetőségek között. Ahogy az ábrán is jól látható (16. ábra) a legnépszerűbb esemény a Kemence nap, hisz a település életében fontos szerepet játszik a kemencében való péktermékek készítése. Ezt követi népszerűségben a Nyárbúcsúztató és a Szent Kristóf nap (42 fő – 60,9%). A válaszok során nagyobb kiugrásokat is megfigyelhetünk egyes programokat tekintve, azonban az események nagy része eléri a kérdőívet kitöltők számának legalább 1/3-át. Így kimondható, hogy minden rendezvényen szép számban megjelen meg a falu lakosai, de vannak olyanok is, amelyek kiugróan nagy népszerűségnek örvendenek.

Továbbá az is világossá vált számunkra, hogy a falu lakosai főképp a nyári kulturális rendezvények iránt érdeklődnek a legjobban.

16. ábra: Milyen programokon szokott részt venni Kisbodakon?
(Forrás: Saját kérdőív által készített saját ábra)

A második kérdés során kíváncsiak voltunk, a lakosok mennyire elégedettek a jelenlegi közösségi élettel. Dolgozatunk során több alkalommal is említésre került, hogy Kisbodak lakosai egy összetartó közösséget alkotnak, akik nyitottak és vendégszeretők. Ez a kérdőív eredményén is jól visszatükröződik, hisz a válaszadók döntő többsége az 1-től 6-ig terjedő skálán 4-es vagy afölötti értéket adtak meg. (17. ábra)

17. ábra: Mennyire elégedett a jelenlegi közösségi élettel a településen?
(Forrás: Saját kérdőív által készített saját ábra)

A 3. kérdés projekttervünk egyik kulcsfontosságú kérdését alapozta meg, miszerint a lakosok igénylik e egy új közösségi tér kialakulását. Ahogy a települést bemutató fejezetek során említettük, Kisbodaknak korlátozottak a lehetőségei közösségi terek terén, emellett egy saját étteremmel sem rendelkezik napjainkra, így azon funkció is elveszett az idők során. A tervezési fázisban (5. fejezet) törekedtünk arra, hogy olyan tereket hozzunk létre, ami a falu lakóit is kiszolgálja. A kérdőív során magas számban (94%-ban) igen választ adtak a kitöltők, így kijelenthetjük, hogy egy új közösségi színtér megvalósítására nagy szükség lenne Kisbodakon. (18. ábra)

18. ábra: Véleménye szerint szükség van egy új közösségi színtérre?
(Forrás: Saját kérdőív által készített saját ábra)

A következő kérdés, ami alappillérként szolgált projekttervünknek, az a turizmus kérdésére irányult. A válaszadók $\frac{3}{4}$ -e fontosnak tartja, hogy a falu turizmusa fejlesztés alá kerüljön. Ehhez szorosan kapcsolódik a vélemény kifejtős pont is, hisz itt arra voltunk kíváncsiak, hogy az „igen” válaszadóknak milyen gondolataik vannak ezzel kapcsolatosan. a kitöltők közül 31 fő osztotta meg velünk gondolatai, ebből szeretnénk párat kiemelni. (Az idézés során szó szerinti idézést alkalmazunk)

„Több turista, több pénz, több fejlesztés”. Ahhoz kétség sem fér hozzá, hogy ahol jelen van a turizmus, ott a településfejlesztés is nagyobb hangsúlyt kap. Továbbá Kisbodak jelenlegi munkahely lehetőségeit vizsgálva (2. fejezet) megállapítottuk, hogy a falunak ez a projektterv új munkahelyeket teremtené, amire nagy igények vannak. Így ez a vélemény röviden és tömören összefoglalja, hogy a turizmusnak milyen vonzatai lehetnek.

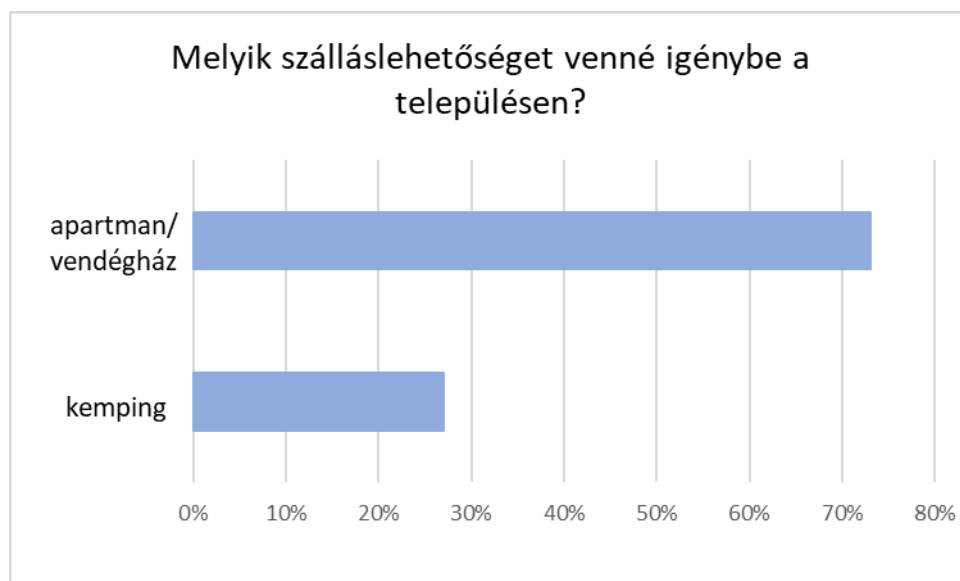
„Jelenleg nincs olyan vendéglőhely, közösségi tér, ahol a fiatalok összeülhetnének, beszélgethetnének, szórakozhatnának.” A kisebb faluk nagy problémája az elöregedés és az

elvándorlás, így települések halnak ki. A fiatalok bevonása és megtartása fontos szempont ennek elkerülése érdekében. Ez a gondolatmenet is jól visszatükrözi azt, hogy mekkora igény lenne egy olyan közösségi tér kialakítására, ami bármely korosztály számára elérhető és helyszínt biztosít nekik arra, hogy közösségeket alakítsanak ki. A 2. fejezetben említésre kerül, hogy a hiányos szolgáltatások miatt (iskola, középiskola, munkalehetőség) miatt az itt élők ingázásra kényszerülnek a közeli városokba. Ennek következtében és annak, hogy nincs egy kihasználható közösségi tér a faluban, az az eredménye, hogy a városokban lévő eseményeken és programokon vesznek részt az emberek, az itteni lehetőségek ezáltal veszélybe kerülhetnek. Így nagyon fontos egy olyan tér létrehozása, ami az igényeknek megfelelnek és képesek megtartani a falu lakosait kortól függetlenül.

„Hozzájárul a falu színvonalához, megítéléséhez. Fontos, hogy mi fejlesszük, ezáltal mi határozzuk meg, hogy hol és milyen módon avatkozzunk be, elkerülve ezzel a negatív hatásokat (overturizmus, tájidegen fejlesztések)” Ezt a pontot is szem előtt tartottuk, mikor az üdülő kialakítását terveztük. Igyekeztünk egy olyan turista befogadószámot meghatározni, amely még a csendes turizmust támogatja. A falu lakosi számára fontos, hogy településük arculata továbbra is a csendes vidéki életet tükrözze, így ehhez igazodva állítottuk fel projektünk szempontjait is. A fejlesztés által Kisbodak ismertebbé válhat az emberek számára és az itt átmenő víziturizmust is képes lenne korlátozott számban megtartani. A kérdőív által a település lakosai is részt vettek a tervezés megalapozásában, így az a szempont is teljesítésre került. Mind kialakításban, mind megjelenésben követtük azt az elvet, hogy ne legyen tájidegen a megjelenés. Így olyan épületeket hoztunk létre, ami a magyar falusi építészetet tükrözi vissza a modernkor építészetével ötvözve.

A szállásolási kérdés során nagyobb részt (52%) az az eredmény született, hogy nincs elég szálláslehetőség a turisták számára. A jelenlegi befogadóhelyek a kemping és a vendégház (5.2. fejezet – Turizmus bekezdés), amelyek a víziturizmus által szervezett táborok miatt a turisták számára nem biztosít elég férőhelyet. Így annak érdekében, hogy a falu több vendég befogadását tehesse meg, szükségeltetik további üdülőegységeket kialakítani.

Ehhez kapcsolódott a következő kérdésünk, miszerint melyik szolgáltatást részesíti nagyobb előnybe a kempinget vagy az apartman/vendégházat. Kimagasló többségben az utóbbit választották a kérdőív kitöltői, ezzel is alátámasztva azt, hogy szükségeltetik a kemping adta lehetőségeken túl, más igényeknek megfelelő szálláslehetőséget biztosítani. (19. ábra)

19. ábra: Melyik szálláslehetőséget venné igénybe a településen?
(Forrás: Saját kérdőív által készített saját ábra)

Az utolsó pontban a kitöltők javaslattételeire tettük a hangsúlyt, hogy ezen véleményeket is elolvasva és kiértékelve távpontokat adhassunk projekttervünknek. Itt összesen 13 hozzászólás született, amelyekből párat szeretnék kiemelni és elemezni. (Javított helyesírással idézzük)

„Kulturált szórakozó hely (pl.: pub) kialakítása, akár a fiatalokat megcélózva.” Itt is egy olyan igény merült fel, ami a település hiányosságaira utal, továbbá arra, hogy a fiataloknak szükségeltetik egy olyan tér kialakítása, ahol közösséget tudnak alkotni, ezáltal is megmaradva a falu közegei között.

„Turisták korlátozása a nyári időszakban, hogy a falu élete megmaradjon olyan nyugodtan, mint eddig.” Ez egy olyan elvárás volt fejlesztési tervünk kialakításakor, amit az elsődleges szempontok közt kezeltünk. Igyekeztünk olyan egyensúlyi helyzetet megtalálni, ami mind a falu lakosai, mind az ide látogató turisták igényei kielégíti. A korlátozott létszám az üdülőházak befogadóképességében (maximálisan 16 fő) mutatkozik meg, ezzel is támogatva a falusi turizmuson belül a csendes turizmust, így megőrizve Kisbodak lényegét.

„Több apartman, szálláshely. Legalább egy vendéglátó hely.” Az éttermek bezárása nagy űrt hagytak maguk után. Egy kis települési környezetben egy vendéglátó egység számos program helyszínként is szolgál (pl.: lagzi, bál) az alapvető vendéglátáson túl. Tervezési helyszínünknek ezért is esett a választásunk a régi étteremre, hisz egyrészt a falu központjában helyezkedik el, másrészt annak felújítása kisebb ipari hulladékkal járna, ezzel is ügyelve a környezet-tudatosságra.

6. Záró gondolatok

Kisbodak egy olyan település, ami hagyományait és szokásait félve őrzi és ápolja. Továbbá a természet adta lehetőségek, mint a víz és az erdők, egy nyugodt, békés és kalandban gazdag lehetőséget kínál. A turizmus hiánya miatt ezen lehetőségek felfedezetlenek maradnak, a település az emberek számára ismeretlen.

Projekttervünk egy olyan lehetőséget kínál Kisbodak számára, ami a falusi turizmust vezetné be egy csendes turizmus által, ezzel is bekapcsolódva a vidékfejlesztési programba. Megőrizve a falu miliójét, de támogatva hagyományait és szokásait, hogy azok tovább fennmarad hassanak. A munkahelyek hiányára is megoldást biztosítana, hisz ennek az üdülőegységnek több funkciójára is alkalmazottakra van szükség, mely pozíciók nyitottak számukra. Ezen felül a lakosokkal való együttműködés a kistermelőknél is segítene, hisz az étterem alapanyag felhasználása során elsősorban őket keresnénk fel, emellett teret is biztosítunk portékáik árusítására.

A faluk egyik nagy problémáját, a kivándorlást is megelőzhetnénk azzal, hogy olyan közösségi teret alakítunk ki, ami bármely korosztály számára alkalmas lehet saját program szervezéséhez. A fiatalok bevonása és megtartása megvalósulna abból a szempontból, hogy nem kell más településekre menniük azért, hogy helyszínt találjanak közösségüknek. Az étterem egy remek kikapcsolódási helyet biztosítana számukra télen-nyáron a közösségi épület mellett.

A turizmusba való becsatlakozásnak egyik előnyeképp elírható, hogy a településfejlesztés is nagyobb hangsúlyt kapna. Az itt befolyó bevétel a falu fejlesztésére fordítható ezzel is a helyiek érdekeit támogatva.

A közösségi élet egy magasabb színvonalra kerülne, hisz az új terek lehetőséget adnának számukra, hogy újabb programokat és eseményeket hozzanak létre, vagy a meglévőket ápolják. Az általunk kialakított közösségi kertek ezt a célt szolgálják, ami mellett a turisták is megismerkedhetnek a falusi élettel. Közelebb hozná a település lakóit a vendégekkel, ezzel is le-döntve a köztük lévő falat. A közös munka, kikapcsolódás a turisták számára is egy felejthetetlen élményt adna.

Összességképp projektünk egy olyan vidékfejlesztési program keretein belül megvalósítható tervet kínál, amely nem csak Kisbodakon megvalósítható. Ez egy olyan „csomag”, amely képes bármely településen működni, annak arculatára formálva. Saját kulturális hagyomány-ikkal és szokásaikkal tölthetik meg, ezáltal bemutatva kis településüket a turisták számára.

Referencia lista

Bozsó Renáta – Kávai Zsuzsanna – Szirmai Éva 2018. Szakkolégiumok: Identitásalakítás? Közösségfejlesztés? Tehetséggondozás? In dr. Juhász Erika (szerk.): *Kulturális Szemle*. Nemzeti Művelődési Intézet interdiszciplináris online folyóirata. 38.

Michalkó Gábor 2008. A turisztikai tér társadalomföldrajzi értelmezésének új dimenziói. Magyar Tudományos Akadémia Földrajztudományi Kutatóintézet, Budapest.

Dr. Timaffy László 1975. Szigetközi krónika. Győr-Sopron Megyei Tanács Mosonmagyaróvári Jár. Hiv., Mosonmagyaróvár.

Simándi Szilvia – Benkei-Kovács Balázs 2018. Kulturális turizmus. Tudástár a közösségi művelődésen 12. kötet. Nemzeti Művelődési Intézet.

Szabó Roland 2018. Tér-Háló Terra Kft. Kisbodak Településarculati kézikönyv, Kisbodak.

UNWTO 2008. Tourism Highlights.

Varga A. Tamás – Vercseg Ilona 1998. Közösségfejlesztés. Nemzeti Kulturális Alap és a Közösségfejlesztők Egyesülete, Budapest.

Vercseg Ilona 2020. Közösség és részvétel – A közösségfejlesztés és a közösségi munka gyakorlatának elmélete. Hilscher Rezső Szociálpolitikai Egyesület és az ELTE Szociális Munka és Szociálpolitikai Tanszék könyvsorozata, 2011 Budapest.

Hivatkozás weboldalra:

Cybo (2022). Irányítószámok Kisbodak területén. Letöltve: <https://xn--irnytszmok-t4af6mnd.cybo.com/magyarorsz%C3%A1g/kisbodak/> (Utolsó letöltési dátum: 2022/10/04)